

سیمای خواهر در بیان برادر

حجت الاسلام والمسلمین و محضر رضا خواهری
عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

«امام زادگان، تربیت شده در مکتب اهل بیت^(ع) همانند خود امامان، اسوه حسنه‌اند و باید آنان را شناخت و از آنان پیروی کرد. بهترین گزارش درباره ابعاد شخصیت امام زادگان، درون سخنان اهل بیت نهفته است. حضرت فاطمه معصومه^(س) از امام زادگان تربیت یافته در خانه اهل بیت^(ع) هستند. ایشان در رفتار و گفتار به اخلاق اهل بیت و سیره امامان^(ع) آراسته شدند و برای بشریت الگو و سرمشق هستند. لازم است زنان مسلمان پیرو اهل بیت^(ع) از ایشان درس بگیرند و در راه سعادت و کمال گام بردارند. بهترین منبع برای بازشناسی شخصیت حضرت فاطمه معصومه^(س)، کلام امام رضا^(ع) درباره این بزرگوار است. این سخنان برادر درباره خواهر، گزارشی واقعی و درست و یک مرجع معتبر علمی است. بی تردید بیان برادری که معصوم و پاک از اشتباه و گناه است، منبع قطعی و نهایی داوری درباره شخصیت حضرت فاطمه معصومه^(س) است. از سخنان امام رضا^(ع) درباره شخصیت حضرت فاطمه معصومه^(س) می توان پی به رازهای پنهان و درجات و مقام دختر امام موسی بن جعفر (علیهما السلام) برد. در این نوشتار، تنها از زیارت نامه حضرت فاطمه معصومه^(س) که از امام رضا^(ع) صادر شده است، در شناسایی این بانوی نمونه استفاده می شود. سعد قمی گفته است: «امام رضا^(ع) به من فرمودند یاسعد! عندکم لنا قبر، در نزد شما قبری از آن ماست. عرض کردم چنانم فدای شما! قبر فاطمه، دختر امام موسی بن جعفر (علیهما السلام)، را می فرمایید؟ امام فرمودند: نعم من زارها عارفاً یحقها فله الجنة»، آری! هر که عارف به حق او باشد و او را زیارت کند، بهشت برای اوست، در ادامه این گفت وگوی امام رضا^(ع) و سعد، زیارت نامه معروف حضرت فاطمه معصومه^(س) پدید آمد. (کامل الزیارات این قولویه قمی، ص ۲۲۴). در همین جمله آغاز زیارت نامه «آداب و پاداش»، زیارت حضرت معصومه بیان شده است. زیارت با معرفت آن حضرت، پاداش بهشت دارد، بنابراین شناخت شخصیت فاطمه معصومه^(س) برای رسیدن به پاداش زیارت، لازم است. زائر عارف این زن نمونه در میان اهل بیت^(ع)، اهل بهشت خواهد بود. باید با رفتار و گفتار حضرت فاطمه معصومه^(س) آشنا شد و ایشان را سرمشق و اسوه قرار داد. گرچه آن حضرت از چهارده معصوم نبودند، رشد و کمال ایشان نشان داد که غیر معصوم نیز می تواند با خودسازی و تربیت، «انسان کامل» شود. شناخت حضرت معصومه^(س) شناخت انسان اسوه و انسان با ایمان عالی و شناخت سیمای بانوی برتر جهان اسلام است. حضرت فاطمه معصومه^(س) شخصیتی است که امام رضا^(ع) شناختشان را برای رشد و کمال لازم شمرده اند. معرفت و زیارت برتر، راهم جدایی ناپذیرند. حضرت فاطمه معصومه از نسل حضرت فاطمه زهرا^(س) بودند و مادرشان را الگویی خویش قرار دادند و با خودسازی به آنجا رسیدند که امام معصوم، امام رضا^(ع) معرفت حق ایشان را لازم شمرده اند و برای زائر عارف به حق آن بانوی بزرگوار، پاداش بزرگ بهشت را بیان کرده اند. حضرت فاطمه معصومه^(س) در عمل نشان دهنده رفتار و گفتار فاطمی شدند و شناخت ایشان، شناخت مادرشان، حضرت فاطمه زهرا^(س) است. زیارت خوبان و پاکان، دیدار با ابرار و صالحان است و راه رسم رستگاری و سعادت را می آموزد. امام رضا^(ع) در پایان این زیارت نامه نیز فرموده اند: «یا فاطمه اشفعی لی فی الجنة فان لك عندا... شانا من الشان» ای فاطمه! برایم در بهشت، شفاعت نما، زیرا برای تودر پیشگاه خداوند، شأن عالی و جایگاه مهمی است، (بحار الانوار، ج ۱۰۲، ۱۶۷). از این بخش پایانی زیارت نامه ای که امام رضا^(ع) برای زیارت خواهر خویش به سعد قمی آموزش داده اند، می توان به شخصیت بزرگ الهی حضرت فاطمه معصومه^(س) پی برد. در این فراز زیارت نامه، امام رضا^(ع) از خواهر بزرگوار خویش درخواست شفاعت در بهشت می کنند. امام رضا^(ع) که خود رکن و محور شفاعت در بهشت هستند، در این عبارت، حضرت فاطمه معصومه^(س) را شایسته و اهل شفاعت شمرده اند و آموزش توسل به اهل بیت^(ع) داده اند. توانایی شفاعت، ریشه در درجات معنوی افراد دارد و انسان ها با خودسازی و سیره و سلوک و کسب درجات عالی کمال، حق شفاعت را به دست می آورند. جایگاه حضرت فاطمه معصومه^(س) در نگاه امام رضا^(ع)، آن قدر والا است که ایشان را واجد حق شفاعت می شمارند و آموزش تقاضای شفاعت از آن حضرت را می دهند. براساس همین فراز از زیارت نامه، حضرت فاطمه معصومه^(س) در پیشگاه خداوند از شأن و پایگاه و موقعیت ارزشمندی برخوردار هستند. باید امتیازهای این شخصیت و ویژگی های این جایگاه را شناخت و به آن آراسته شد.

احکام کسب و کار

در این ستون به پرسش های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می توانید پرسش های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۷۲۸۹ یا ما در میان بگذارید.

- کسب های واجب، مستحب، حرام، مکروه و مباح به چه نوع کسی گفته می شود؟
- پاسخ اجمالی

همه ما درگیر چگونگی گذران زندگی و کسب معاش هستیم. در دین مبین اسلام به همه نیازهای بشر پاسخی داده شده است. تجارت و کسب، نقش مهمی در زندگی مردم و رشد اقتصادی جامعه دارد و اقتصاد سالم مرهون آن است. از این رو لازم است یک فرد تاجر و کاسب پیش از کار تجارت، با موضوعات و قوانین و احکام فقهی آن آشنا شود تا در معاملات و دادوستد در مسیر ربا و معاملات نامشروع قرار نگیرد، همان طور که امام علی^(ع) می فرمایند: «ای تجار و کسبه! اول احکام معاملات و تجارت را یاد بگیرید، آن گاه به کار تجارت بپردازید، یکی از حوزه های شناخت احکام معاملات، اقسام کسب و کار است.

تجارت و کسب مال به احکام پنج گانه تقسیم می شود:

۱. **کسب های واجب:** کسب های واجب، کسب های حلالی هستند که فرد، آن ها را شغل و پیشه خود قرار داده است و غیر از آن، درآمد دیگری برای زندگی ندارد، مانند کسب و کار و تلاش برای زندگی از طریق تجارت، زراعت، صنعت و مانند آن برای کسانی که مخارج همسر و فرزند خود را ندارند. همچنین کسب و کار برای حفظ نظام و تأمین احتیاجات جامعه اسلامی.
۲. **کسب های مستحب:** کسب هایی که برای کارهای مستحبی انجام شود، مانند کسب برای وسعت و گشایش روزی بر خانواده (زیادت از هزینه واجب) یا برای دستگیری از فقرا.
۳. **کسب های حرام:** درآمد هایی که فرد آن ها را از راه حرام به دست می آورد و به شکل های مختلفی امکان پذیر است، مانند کسب به ابزار قمار و مانند این ها.
۴. **کسب های مکروه:** کسب هایی که به دلیل آثاری که می گذارد، انجام آن ها شایسته نیست، همان طور که در روایات، شغل هایی مانند کفن فروشی و ... نکوهش شده است.
۵. **کسب های مباح:** کسب هایی که غیر از نمونه های بالا باشد و بر انجام یا ترک آن ها، هیچ رجحانی نباشد.

گفتنی است برخی کسب های مستحب یا مکروه یا مباح، می توانند بر اثر نیازهای ضروری زندگی، واجب شوند.

شأن و منزلت دختران از منظر دین اسلام در گفت وگو با حجت الاسلام والمسلمین ماندگاری

در محضر بانوی کرامت

آمنه مستقیمی | برخلاف افرادی که تلاش می کنند به بهانه های واهی و توخالی، ذهن و فکر دختران را معطوف اوهام کرده، از حقیقت آفرینش و مقصد کمالی شان دور کنند، این اسلام است که از ابتدای ظهور تا امروز دختر را ریحانه دانسته و برای حفظ این گل زیبا و خوش بو، نسخه های فرازمانی و فرامکانی تجویز کرده است. به مناسبت فرارسیدن سالروز ولادت حضرت فاطمه معصومه^(س) و روز دختر در گفت وگو با حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی ماندگاری، استاد حوزه علمیه، کارشناس و خطیب مذهبی، درباره جایگاه دختر در اسلام گفت وگو کرده ایم که در ادامه دنبال می کنید.

رفتار پیامبر^(ص) با فرزند دختر

رفتار پیامبر اکرم^(ص) با دختران همچون رفتار باغبان با یک گل است. از حضرت رسول^(ص) نقل شده است که:

«المرأة ریحانه و لیست بقهرمانه، یعنی زن و دختر همانند گل هستند و گل گونه باید با آن ها رفتار کرد».

رفتاری نرم، با محبت، با کرامت و با شخصیت نه رفتاری سخت و خشن و به دور از مهر و محبت. در آموزه های دینی، مهرورزی به دختر بر اصولی استوار است که عبارتند از: اصل حفظ کرامت و شخصیت دختر، اصل حفظ حیا و عفت و اصل تقویت لیاقت در زمینه همدرداری، تربیت فرزند و مدیریت خانه تا دختران آماده پذیرش این نقش ها شوند.

دختر، با محبت لوس نمی شود

دین اسلام و آموزه های مکتبی ما درباره زن، چهار تعبیر دارد که اگر درست فهم شود، تکلیفمان را در مقابل زن و دختر درمی یابیم؛ وگرنه این جامعه حساس را با دستان خود دچار تباهی می کنیم.

● تعبیر نخستی که پیامبر گرامی اسلام^(ص) برای زن و دختر به کار برده اند، «ریحانه، است»، یعنی زن همچون گل و روح او لطیف است. اگر مردان ما این تعبیر را بدانند و فهم کنند، با دختران و زنان خود خشونت و تندی نمی کنند و بی ادبی و سختی روانی ندارند. همان طور که بهترین جای خانه را برای گل در نظر می گیریم و اگر به آن رسیدگی نکنیم، آسیب می بیند و از بین می رود، دختران و زنان نیز بدون محبت و نرمی، لطمه خواهند دید، دختر با نرمی و محبت، لوس نمی شود.

● تعبیر دومی که آموزه های دینی برای زن و دختر به کار می برند، «جسم ظریف، است»، یعنی نباید کارهای سخت و سنگین به آن ها واگذار شود، به همین دلیل هم زن واجب النفقہ نیست (یعنی نفقه دیگران بر گردن وی نیست) و مسئولیت اقتصادی خانه بر دوش مردان است. پیامبر^(ص) وقتی خطبه عقد امیرالمؤمنین^(ع) و حضرت زهرا^(س) را خواندند، به دختر شان فرمودند: «از پاشنه در خانه به داخل، مسئولیت ها با توست و از پاشنه خانه به بیرون با علی^(ع)».

● سومین تعبیر آموزه های دینی درباره دختران و زنان، «برخورداری از باطن نجیب، است، چنان که در همه دنیا زن به طور باطنی و فطری حیا دارد و به پوشیدگی علاقه مند است و در نهایت آموزه های دینی برای دختران و زنان تعبیر «شخصیت شریف، رایه کار می برند، شخصیتی که محبت و احترام را می طلبد و بدون این محبت و احترام، پژمرده و افسرده می شود.

با وجود داشتن چنین نسخه و راهنمایی، ما در دریای امروز دچار افراط و تفریط هستیم. عده ای، زن و دختر را همچون عصر جاهلیت، اسیر، حقیر و کوچک می کنند و عده ای دیگر همچون غربی ها چنان جنس زن و دختر را آزاد گذاشته اند که در معرض انواع سوءاستفاده ها قرار می گیرند، این درحالی است که اسلام هم با افراط هم با تفریط مخالف است، هم تحقیر دختر را بر نمی تابد و هم آزادی بی قیدوشرط او را که در معرض سوءاستفاده قرارش می دهد، نکوهش و رد می کند.

حجت الاسلام والمسلمین ماندگاری :
زن مایه آرامش است و اگر این مایه و مینا گرفته شود، خانواده متلاشی می شود؛ به همین دلیل زنان و دختران ما آماج حملات قرار گرفته اند و دشمنان می کوشند حیا و حجاب را از آن ها بگیرند

برای تربیت دختر وقت بگذاریم

باید حیا و عفت را با امر به معروف و نهی از منکر در میان دختران رواج دهیم و نهادینه کنیم. زمانی در یکی از حرم های مطهر به دختر خانمی گفتم: «دختر خوب! آیا اگر یک خدا داشته باشی، در نتیجه، ناکارآمد کردن ظرفیت های دخترانه، برای آن است که زندگی و قضای خانوادگی ناآرام شود. زن مایه آرامش است و اگر این مایه و مینا گرفته شود، خانواده متلاشی می شود، به همین دلیل زنان و دختران ما آماج حملات قرار

بهترین دختر دنیا

برای موسی بن جعفر^(ع) این چنین بودند و آن حضرت درباره دختر شان فرمودند: «فداها أبوها». دختر حتی می تواند نقش مادری برای پدر ایفا کند و رافع خستگی های او باشد، چنان که حضرت معصومه^(س) چنین بودند. اگر دخترهای ماهمین ها را از بانوی کرامت^(س) الگو بگیرند و رعایت کنند، بسیاری از مشکلات خانوادگی حل می شود. دختران با محبت و مسئولیت هایشان معنی پیدا می کنند. کار دیگری که حضرت معصومه^(س) به عنوان یک دختر انجام دادند، خواهری قدری می تواند برای پدر آرامش بخش باشد که همدلی و همراهی، نقشی است که یک

بزرگان آن را برای کریمه اهل بیت^(س) نیز می خواندند؛ این یعنی برای بانوی کرامت، جایگاهی هم شان معصومان قائل شده اند و ایشان را تابع آن حضرات می دانستند. امید است که زیارت با معرفت بی بی^(س) تصیب همه ما بشود! اگرچه حضرت فاطمه معصومه^(س) همسر و مادر نشدند، هم در جایگاه فرزندی برای پدر و مادر و هم در مقام خواهری برای برادرشان، حضرت علی بن موسی الرضا^(ع)، خوش درخشیدند و در همراهی سنگ تمام گذاشتند، دختر به قدری می تواند برای پدر آرامش بخش باشد که حدواند از ندارد؛ چنان که حضرت معصومه^(س)

حضرت فاطمه معصومه^(س) بانوی کرامت، به عنوان دختر، خواهر و عمه امام معصوم، الگویی بی نظیر در ارزش ها و فضایل اخلاقی به ویژه در حوزه کرامت هستند. امام جواد^(ع) فرمودند: «هر فردی عمه ام را در قم زیارت کند، بهشت بر او واجب می شود، با این تعبیر و تصریح امام معصوم^(ع)، معلوم می شود که آن وجود نازنین نه تنها برکات بی مثال بلکه جایگاهی منحصر به فرد نزد خدای متعال دارند، چنان که در زیارت ایشان می خوانیم: «یا فاطمه اشفعی لی فی الجنة»، اگرچه زیارت جامعه کبیره از زبان مبارک امام هادی^(ع) و برای ائمه معصوم انشا شده است، برخی

دختر می تواند برای برادر خود ایفا کند و مبارک خود با برادر خودشان، همدل، همراه و همفکر بودند. اگر دختران ما در این باره هم به بی بی^(س) نظر داشته باشند و الگو بگیرند و با برادر خود همدل و همراه باشند، دیگر دختر و پسری سرافراز و رابطه حرام نمی رود و برای یافتن همدم و همراه، به فکر گناه و این گونه رابطه ها نمی افتد. دختران ما برای دخترانگی مؤثر، زندگانی بهتر، زن دختر دنیا را پیش چشم دارند و خوب است از ایشان الگو بگیرند.